

manicheizmus - náboženský smer v 3.-10.st., ktorý hlásal nepretržitý boj dobra a zla; pozri *cirkev*

-náboženstvo vytvorené perzským mysliteľom *Máni* v 3.st.; zmes chaldejsko-babylonských mýtov, *judaizmu* a *kresťanstva*; dobro má spirituálnu povahu a zlo materiálnu povahu; manicheizmus zavrhol *Starý* a *Nový zákon*, poprel existenciu hmotného Kristovho tela, nakoľko telo ako nositeľom zla nemohlo byť nositeľom božskosti; seba označil *Máni* ako posla *zjavenia*, zoslaným *Kristom*; manicheizmus označený za *kacírstvo* (sv. *Augustín*); stúpenci učenia v Ázii, severnej Afrike a južnej Európe a dali vznik niektorým *herézam*, napr. *katarom*; pozri *pentagram* (*Biedermann*); *perzské umenie 6* (*Baleka*); *náboženstvo*

Lexikón náboženských hnutí, sekt.: *heretická* náboženská sekta, založená v 3.st. na území dnešného Iráku prorokom *Máni*, ktorý seba považoval za *parakleta* Ježiša Krista; jeho učenie bolo syntézou staroiránskeho *zoroastrizmu* a kresťanského *gnosticismu*, ďalej čerpalo z chaldejsko-babylonských a perzských mýtov; vo svojich základných spisoch *Máni* vysvetlil svoje poslanie dovŕšiť dielo *Buddhu*, *Zorastra* a *Krista*; veľa textov bolo nájdených v *Fajjúme* v *koptských* prekladoch; z lona manichejizmu vyšiel sv. *Augustín*, ktorý sa neskoršie stal jeho úhlavným nepriateľom; základom manichejizmu bol *dualizmus* dobra a zla, blízky *zoroastrizmu*; stúpenci manicheizmu odmietali požívanie alkoholu a mäsitých jedál, telesnú prácu a hromadenie majetku, ako aj plodenie detí; myšlienky manichejizmu pretrvali v učení *katarov* a *albigénskych*, príp. *mandejcov*

manichino - tal. *manekýn*; podľa *Vasariho* bol poprvý raz skonštruovaný florentským maliarom Fra Bartolomeom (†1517), o manekýnovi však píše už florentský sochár, architekt a teoretik A.Filarete (†1469); počas renesancie manekýni zavedení do umeleckej praxe; oveľa neskoršie v *metafyzickej* *malbe* a *dadaizme* motív manichina symbolom mechanizovaného človeka, odcudzeného a osamelého, ktorý potrebuje vonkajšiu hybnú silu, nakoľko nemá vôľu a slobodu správania (Grosz, Chirico, Dalí); v tejto súvislosti porovnaj úlohu *figuríny* v *mechanickom* *balete*

manilské konope - vlákna textilnej plodiny *banánovníka* rodu *Musa* *textilis* (španiel. *abaca*) rastúca na *Molukách* a *Filipínach* v *Tichom oceáne*; vlákno používané na výrobu lán, v súčasnosti v drvenej forme na výrobu papier (čajové vrecúška, filtračný papier, bankovky); zaraďované medzi tvrdé vlákna spolu so sisalom, henequinom, kokosovými vláknami a d.; pozri *textil*

manilské konope

manilský balzam - *balzam manilský*

Manín, Veľký Manín - pozri *Slovensko*

I. Weiner-Kráľ: Pod Manínom (nedatované)

manipul - 1.rímska verzia *falangy*; jednotka *légie*, bojový šík z ťažkoodencov, ľahkoodencov a jazdy; pozri *kohorta, centuria; rímski bojovníci*

2.súčasť liturgického odevu, široký pás nosený cez ľavé rameno; pozri *ornát*

manitu/manido - v chápaní Indiánov neosobná magická sila prenikajúca celú prírodu (porovnaj *manna* 3); výraz nadprirodzených javov a súborný pojem rôznych duchovných bytostí; v chápaní kresťanov, ktorým bola cudzia nepersonifikovaná čarovná sila, vystupuje ako zosobnený Veľký duch alebo boh severoamerických Indiánov; pozri *indiánski bohovia*; porovnaj v *rímskej mytológii: lumen*, v melanézskej mytológii *manna* 3

Manlius Torquatus - *Titus Manlius Torquatus*

manna - hebr. manhú

1.pokrm bohov *Olympu*

2.neskoršie v *kresťanských* časoch pokrm anjelov alebo potrava Židov na púšti vedených *Mojžišom* do zaslúbenej zeme; motív many v zlatej urne je jedným z *mariánskych symbolov*; pozri *zber manny*

3.v melanézskom náboženstve nadprirodzená sila, podstata prírody obsiahnutá vo väčšine predmetov; porovnaj *manitu*

Hall v súvislosti s heslom *Mojžiš*: (*Exodus* 16,11-36; *Numeri* 11,7-9); hladujúcim Izraelitom v čase ich putovania z egyptského otroctva Boh zoslal *manu*, ktorá ako rosa padala na zem (zázrak uskutočnil prostredníctvom *Mojžiša*, ktorý palicou udral do skaly); mala podobu „jemných šupín ako srieň a lahodnú chuť ako medovina“; pre Izraelitov bola neznáma a nazvali to mana, zrejme podľa otázky „Man hú?“ (Čo je to?); Izraeliti zobrazovaní s košíkmi dvihnutými, ako by ju chceli chytať zo vzduchu; alebo ju zbierajú zo zeme do rôznych nádob; námet považovaný za predobraz *eucharistie* (prijímania *sviatosti oltárnej*); *Josephus Flavius* (židovský vojvodca a dejepisec 37-100 po Kr.) sa domnieval, že mana bola akýmsi jedlým lišajníkom alebo výlučkom; dnes sa považuje za výlučok určitého hmyzu; motív zbierania many je tradične doplňujúcim námetom výjavu *Posledná večera*

Sväté písmo: na Sinajskom polostrove a inde jestvuje krovie, ktoré Arabi volajú tarfa a botanici *Tarimax mannifera*; žije na ňom hmyz *Trabutina mannipara* a *Najacoccus serpentinus minor*, ktorý vylučuje hmotu veľkosti špendlíkovej hlavičky; jednotlivé guľky sa spájajú na listoch a konárkoch a na zem padajú vo veľkosti jadra lieskovca; zbierajú sa za rána a pred večerom; táto prirodzená manna sa však vyskytuje iba od mája do augusta a viac jej býva, keď je rok vlhký; dnes

sa jej nazbiera do roka na Sinajskom polostrove najviac 300 kg; používa sa ako liečivo alebo ako príkrm k chlebu; pozri *kultové pokrmy*; *Zber manny*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Manna_\(Bibbia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Manna_(Bibbia))

<http://www.tali-virtualmidrash.org.il/SearchResultsEng.aspx?ts=12>

Majster zberu manny: Zber manny (1460-1480)

Manoah/Manoách - hebr. מָנוּחַ/Mānōwah - v preklade „Odpochinok, tichý“; biblická postava z Knihy sudcov (13,19-20), otec *Samsona*, muž modlitieb a božej bázne, ktorému anjel zvestoval narodenie syna; podľa biblie bol z pokolenia *Dan* a vzal si jednu ženu „ktorá bola neplodná“; jej meno nie je uvedené v Biblii, ale v súlade s tradíciou sa nazýva Hazeleponi alebo Z'lpunith; Manoah sa usiloval sa odradiť svojho syna od sobáša s cudzinkou (pozri *Dadila*); zomrel skôr ako Samson; pozri *biblia*; (Rembrandt: Manoáchova obet')

<https://www.google.sk/search?q=Manoah&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CEoQsARqFQoTClKXmfSu8gCFaGqcgodYnAKSg>

Manoah a jeho neplodná žena obetujú barana Pánovi (Maciejowski Biblie, 1250)

A. Wierix podľa M. de Vos: Obet' Manoacha (rytina, 1586)

P. Lastman: Manoáchova obet' (17.st.)

Rembrandt: Manoah (1641)

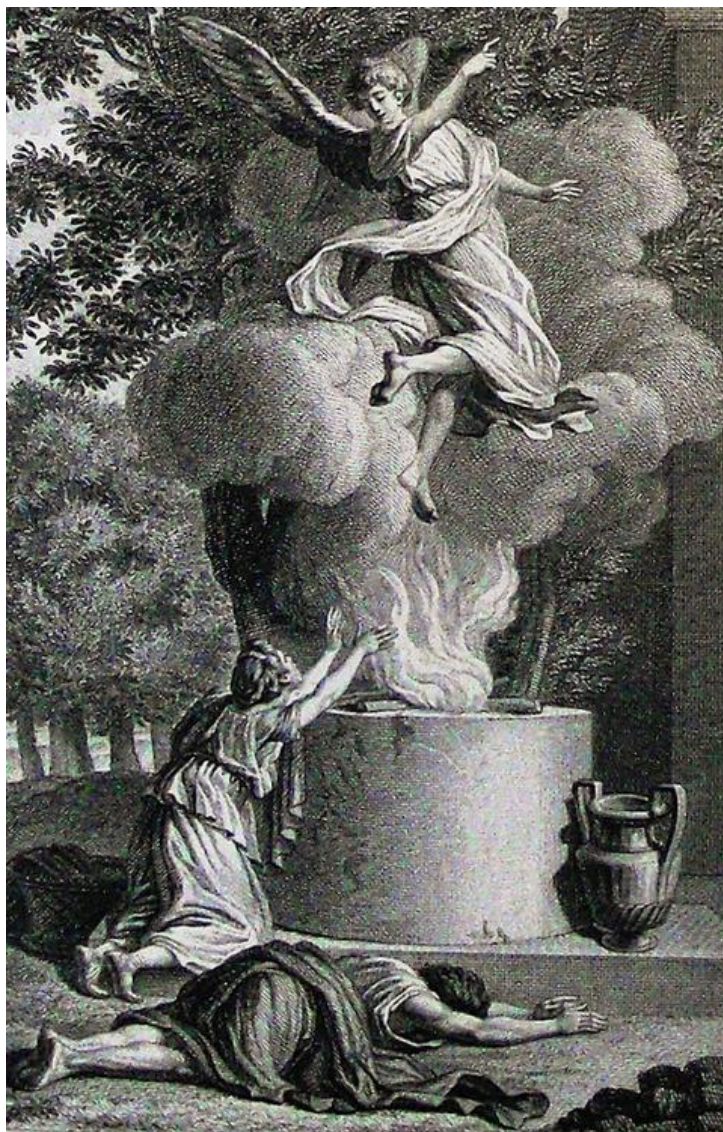
R. Westall: Manoách ponúka obet' (grafický list z Philips Medhurst Bible; 19.st.)

Manoách ponúka obeť (grafický list z Philips Medhurst Bible)

Manoách ponúka obeť (grafický list z Philips Medhurst Bible)

Manoáchova obeť (grafický list z Philips Medhurst Bible)

manovia - *Manes*

mansarda - *manzarda*

mansardová strecha - *strecha manzardová*

Mansfeld Johann Ernst - (†1739); príp. Jan Mansfeld, Jan Arnošt Mansfeld; rakúsky medirytca, rytec, ilustrátor kníh; narodil sa v Čechách

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Johann Ernst Mansfeld](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Johann_Ernst_Mansfeld)

https://www.google.sk/search?q=Mansfeld+Johann+Ernst&espv=2&biw=1858&bih=995&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwj15pXIaTKAhWHOBQKHY_DCj4QsAQINw&dpr=1

J. E. Mansfeld, A. Wenzely: Vodný vír na Dunaji (lept, 18.st.)

Mansfield Mountain -

R. G. Sanford: Mansfield Mountain (19.st.)

J. Thomson: Oneskorená skupina na Mansfield Mountain (1858)

Manship Paul - americký sochár; pozri *Rockefeller centrum*

http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Manship

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Paul_Manship

http://www.artcyclopedia.com/artists/manship_paul.html

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/362796/Paul-Manship>

Mansuetudo - v kresťanskej *alegórii* - miernosť, zobrazovaná ako žena s *barančekom*; pozri *Cnosti a Neresti*

manšester - *bavlnená* pozdĺžne vrúbkovaná vlasová tkanina

Mantegna Andrea - (†1506); taliansky maliar a medirytca ranej *renesancie*; ovplyvnený antickým sochárstvom a *Donatelom*; spájal severský neskorogotický analytický *naturalizmus* a *kolorizmus* - *benátskej* a *umbrijskej školy*; vynikol v lineárno-plastickom monumentálnom poňatí spojenom s perspektívnym chápaním krajinných motívov (pozri *perspectiva artificialis*); svojim dielom ovplyvnil severotalianske a zaalpské umenie (pozri *renesancia zaalpská*); pozri *kvadraturne maliarstvo*; *Kybela*

https://de.wikipedia.org/wiki/Andrea_Mantegna

http://en.wikipedia.org/wiki/Andrea_Mantegna

http://it.wikipedia.org/wiki/Orto_degli_ulivi

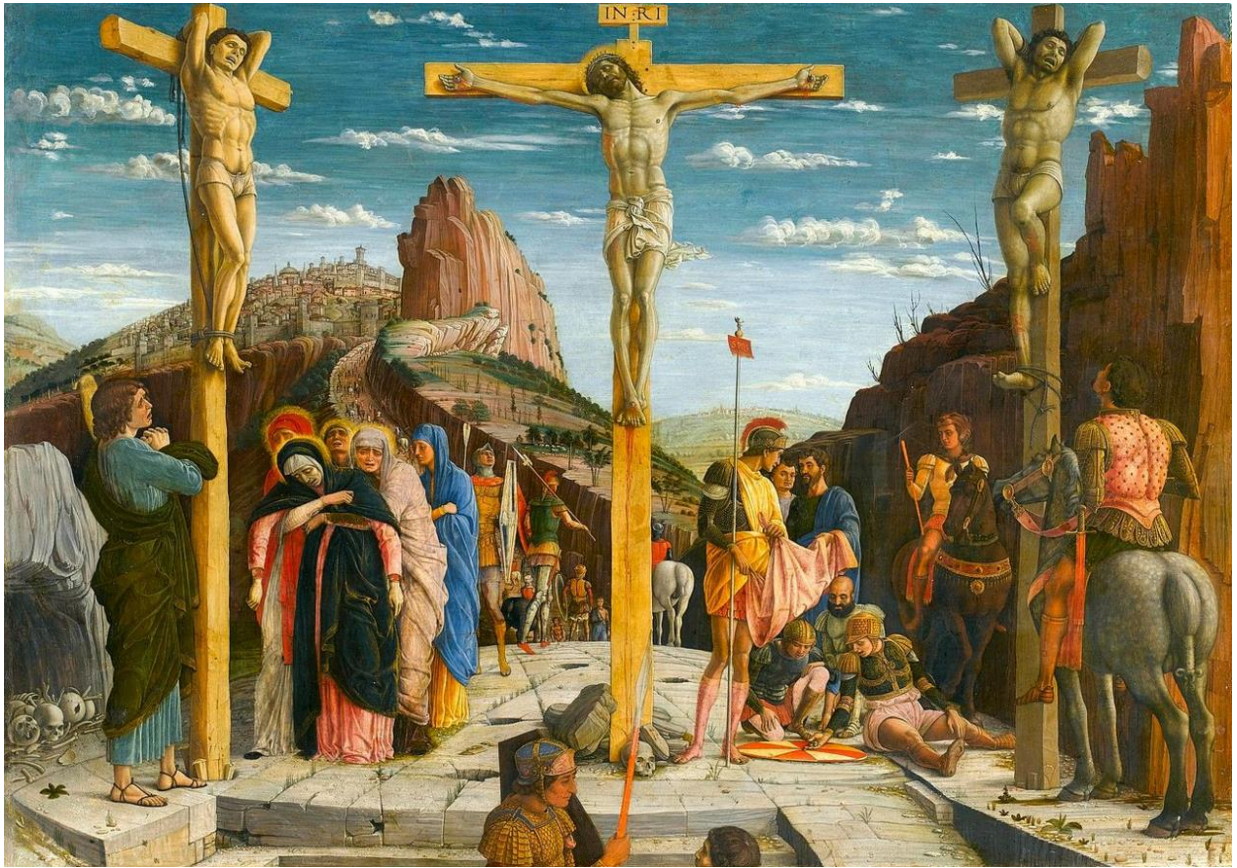
<https://marinni.dreamwidth.org/323512.html?thread=5914040>

A. Mantegna: San Zeno oltár (1457-1460)

A. Mantegna: Vzkriesenie (panel z predelly Oltára sv. Zena z Verony, 1459)

A. Mantegna: Ukrižovanie (panel z predely oltára San Zeno, 1457-1460)

A. Mantegna: Oltár sv. Zena (pravý panel oltára, svätec posledný vpravo, 1459)

A. Mantegna: Diet' a Spasiteľ' (15.st.)

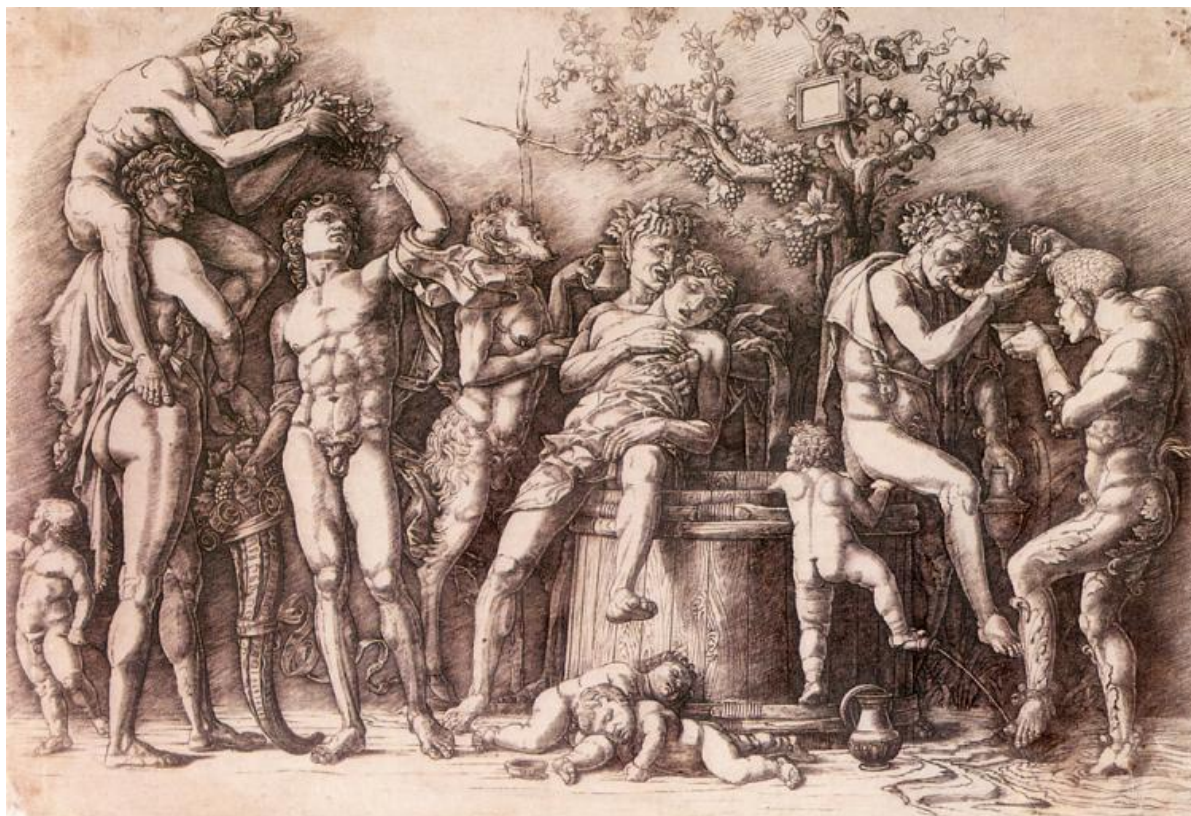
A. Mantegna: Stropná freska Svadobnej komory vojvodského paláca v Mantove (kvadrátúrne maliarstvo, 1473)

A. Mantegna: Smrť Panny Márie (dormitio, 1462)

A. Mantegna: Agónia v Getsematskej záhrade (1458-1460)

A. Mantegna: Bakchus s vínnym strapcom

A. Mantegna: Smrť Sophonisby (1490)

A. Mantegna: Sv. Justína (1453-1454)

A. Mantegna: Zostup do pekiel (15.-16.st.)

A. Mantegna: Kristus ako muž bolesti (muž bolesti, 1495-1500)

Mantegna Félix -

F. Mantegna: Herkules a Erymantský kanec

manteiá/mantiké/divinatio - *veštenie*; pozri *haruspex*

mantichora - tiež *mantichora*; *heraldická figúra* v podobe *monštra* s ľudskou hlavou, telom *levice* a chvostom zakončeným ostňom *škorpióna*; pozri *meluzína*, *alerion*, *amfisbéna*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*

Wensleydalová: lat. názov *Chiropanthera mantichora*; gréc. *mantikhóras*; mantichora vyzerá ako *lev*, ale má smrtonosný chvost, krídla ako *netopier* a ľudskú tvár; jej *škorpiónni* chvost je posiaty ostrými ostňami s jedovatými špičkami, ktoré mantichora vystreľuje na nepriateľa; jej latinské a grécke názvy sú chybnými prepismi slov *martyia* (človek) a *khar* (jesť), čiže *ľudožrút* (pozri *homofágia/ľudožrústvo*); mantichora mala významné miesto v stredovekých *bestiároch* a často sa používala ako *alegória diabla*; v 13.st. Richard z Haldinghamu jednu zobrazil vo svojom diele *Mappa mundi*, ktoré je teraz vystavené v katedrále v Herforde; mantichora údajne žila na území siahajúcom od polosuchých oblastí Perzie (pozri *Perzská ríša*) a *Mezopotámie* (pozri *babylonskí bohovia*) po Grécko a pohorie *Atlas* v severnej *Afrike*; „teraz“ sa obmedzuje na neprístupné pohoria stredného Iránu (pozri *iránski bohovia*)

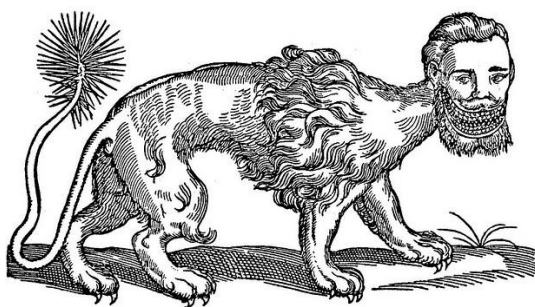
Plínius st.: mantichora má tri rady zubov hore spojených na spôsob hrebeňa, ľudskú tvár a uši, modré oči, levie telo krvavo červenej farby a chvost zakončený ostňom *škorpióna*; je nesmierne rýchla a rada si pochutnáva na ľudskom mäse; hlasom pripomína píšťalu kombinovanú s trúbkou

www: v ústach má tri rady ostrých zubov, modré oči; jej hlas v sebe kombinuje zvuky *píšťal* a *trubky*; dravec je obávaný ako to dosvedčuje jedna z legiend o *Alexandru Veľkom*; ten prišiel pri svojom slávnom ťažení o tridsať tisíc mužov vďaka *levom*, *medveďom*, *drakom*, *jednorozcom* a *mantichorám*; prvý sa o mantichorách zmienil bol grécky lekár Ktésias, ktorý pôsobil na perzskom dvoje v 5.st.pr.Kr.; zmieňuje ju aj *Plínius st.* a rad ďalších autorov; aj jej meno je perzského pôvodu *mantikhoras* a neznamená nič iné ako *ľudožrút*; dlhý čas znamenala iba *ľudožravého indického tigra*; postupom času sa mantichora stala symbolom strachu a krutosti, v kresťanských časoch symbolom *diabla* a *smrteľných hriechov*; okrem romantických stredovekých opisov sa objavuje na indických chrámových figúrach; ako koláž z viacerých prvkov sa v modernej dobe stala aj námetom surrealistických obrazov (pozri *indický chrám*, *indické umenie*, *surrelizmus*)

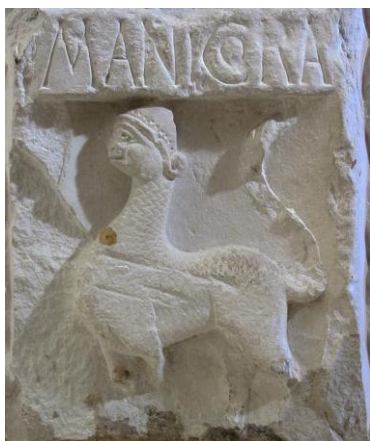
-podľa stredovekých *bestiárov* je mantichora indické monštrum; má tvár muža s trojitým radom zubov a telo *leva*, modré oči, vlasy, červenú srst'; jej chvost končí jedovatými ostňami; syčí ako had a behá rýchlejšie ako letia vtáky; je to divé a nebezpečné monštrum, ktoré je ľudské mäso; Indovia ju však vedia skrotiť; hodia mladú mantichoru na zem, že narád chrbtom a chvostom; potom ihly v chvoste nerastú a je ju možno skrotiť

Matichora (kresba podľa renesančného drevorytu)
Matichora (kresba podľa stredovekej iluminácie)

Mantichora (drevorez z „Histórie štvornohých beští“ od Edwarda Topsella, 1607)

Mantichora (románska hlavica z opátstva sv. Petra v Souvigny, asi 1150-1200)
Mantichora (iluminácia rukopisu „Liber de proprietatibus animalium“, 16.st.)

Mantichora (iluminácia bestiára, Rochester, asi 1230)

Mantichora (iluminácia bestiára, okolo 1225-1250)

Mantichora (iluminácia stredovekého bestiára)

mantika/mantiké - *manteiá*

mantila - ženský vrchný odev z čias romantizmu a biedermeieru; krátky plášť *pelerínového* strihu; pozri *móda*

Manto - v gréckej mytológii veštkyňa, dcéra tébskeho veštca *Teiresiása* a matka *Tisifone*; pozri *veštenie*

[http://es.wikipedia.org/wiki/Manto_\(mitolog%C3%ADa\)](http://es.wikipedia.org/wiki/Manto_(mitolog%C3%ADa))

Mantova - pozri *Longinus*, *patrón*, *Pisanello*, *kresťanskí svätci*, *atribúty*, *symboly a alegórie*; *Taliansko*

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Mantova_\(mesto\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Mantova_(mesto))

<https://en.wikipedia.org/wiki/Mantua>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Mantova (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

Mantovana - D. Scultori

Mantovský majster - Majster Mantuan

mantra - posvätný prapôvodný zvuk; zvuková vibrácia tvoriaca celé stvorenie; mantra *om* je zvukový prejav boha; znak *om* je jeho písomný prejav; pozri *Rudrakša*

mantra Om mani padme hum - www: mantra, ktorá prináleží *Avalókitéšvarovi*

http://sk.wikipedia.org/wiki/%C3%93m_mani_padm%C3%A9_h%C3%BAm

mantra Om mani káme hung - www v súvislosti s heslom *Čenrézig*: Čenrézig je zosobnením *buddhu Amitábhu*; Tibeťania ho spájajú s udalosťami vzniku tibetského národa; za zosobnenie Čenréziga je považovaný kráľ Söngcän Gampo, Gesar z Ling, tara, predovšetkým karmapové a *dalajlámovia*; v tibetskom budhizme majú *bódhisattvovia* svoj ženský náprotivok; u Čenréziga je ním Tara, ktorá sa podľa legendy zrodila z Avalókitéšvarovy slzy; asi najznámejší budhistická *mantra Óm Mani káme Hung* je venovaná práve Čenrézigovi; mantra je veľmi rozšírená aj medzi laikmi, ktorí veria, že keď je vyslovená v nebezpečenstve alebo nutnej potrebe, Čenrézig môže zakročiť v ich prospech, ale je vyslovovaná aj úplne bežne „pre blaho všetkých trpiacich bytostí“

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%93m_mani_padm%C3%A9_h%C3%BAm

mantry - kúzelnícke formuly, ktoré obsahuje *budhistický* a *hinduistický* spis *tantra*; pozri *mantra*; *om*; *Avalókitéšvara*; *Amitábha*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mantras>

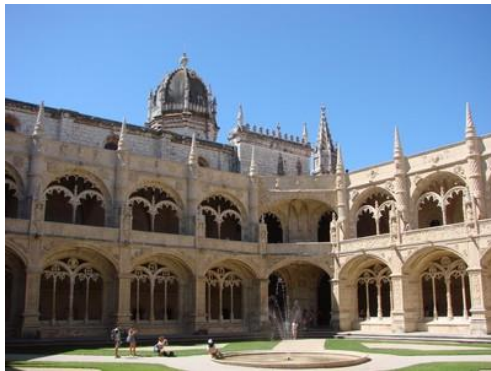
Manu - v indickej mytológii praotec ľudstva; boh *Višnu* ho zachránil sa pri veľkej *potope*, zaľudnil zem a dal ľudstvu zákony; pozri *indickí bohovia*

Lurker v súvislosti s heslom *jednorožec*: pod morským jednorožcom si predstavovali rybu, na ktorej roh si priviazal Manu svoju loď a dal sa tak zachrániť pred *potopou*

manuál - stredoveká knižná príručka; tiež výťah z *benefictiona*; pozri *knihy liturgické; dielo literárne*

manuelský štýl/Emanuel-Stil - portugalský neskorogotický *štýl* z čias vlády kráľa Manuela I. Veľkého (1495-1521) rozvíjaný spolu s *isabelským štýlom*; bohatý dekór na múroch, *pilieroch*, *kružbách* a *portáloch*, *tordované* piliere, bohaté *klenby*, *inkrustácia*; pozri *architektúra portugalská*

Dudák: šp. estilo Manuelino; stavebný štýl v Portugalsku na poč. 16.st. v čase vlády Manuela I. Veľkého (vláda 1495-1521); charakteristický fantastickou zdobnosťou; spájal neskorogotické *plamienkové* prvky (vplyvy Anglicka; pozri *flamboyantný*) s prvkami *maurskými* a prvkami talianskej ranej renesancie; súčasťou ozdobných prvkov manuelského štýlu je *gótico oceánico*, pre ktorý sú typické dekoratívne prvky v oblasti moreplavectva (lodné laná, provy) a morskej fauny (koraly, *mušle*, *lastúry*); morom ovplyvnená výzdoba pravdepodobne odkazuje na zvýšený ideový dôraz na námornú expanziu Portugalska (prístavná veža v Beléme); plošná dekorácia slohu je zvyčajne plastickejšia ako v súdobou španielskom *plateresknom štýle*; v manuelskom štýle boli postavené nové časti kláštora Batalhy, prístavná veža v Beléme; architekti: Diego Boytac, Diego Arruda, Francisco Arruda; pozri Dudák: *renesancia*

Kláštor sv. Hieronyma v Lisabone (rajský dvor)
Kláštor sv. Hieronyma v Lisabone

Betlehemska veža v Lisabone
Betlehem v Lisabone

manul/manulová tlač - tlač manulová

manul - jediná divá dlhosrstá *mačka*, ktorá obýva kamenisté stepi ázijskej časti Ruska, Nepálu a Tibetu; v češtine niekedy označovaná ako mačka stepná

Manus Dei - ruka božia/pravica božia/Dextra Dei

manuskript/manuscript - z lat. manus – „ruka“, scribere – „písať“

-*rukopis*, najmä starý rukopis

1.*rukopis*; termín pre rukopisné knihy, listiny, korešpondenciu, ale aj textovú predlohu určenú na sadzbu, ktorá môže byť písaná rukou, písacím strojom, počítačom

2.*písmo reklamné* so slávnostným, vznešeným a pritom živým, súčasným charakterom; písané často guľatým pružným *štetcom*, *rákosovým perom* ap.

http://www.gymno.edu.sk/vv/graficke_techiky.pdf

a n.	monē.	demonia expuls.
a n. cccxl. Vasta	an. regn rex demeto	Cinan rex morie.
ti hircōnū. cū of	nū. & cecel pōuī mon	An. Gueth lanmaes.
fa mēstare.	unc.	an.
an.	an. Elobg archi epī	an.
an.	guenedoce. regione	an.
an.	migrauit ad domi	an.
an.	nū.	an. Arcē detanget
an.	an. Combustio mi	asaxonib; destitue.
an.	nu.	s regione pōuī
an.	an. Eugen fili mar	in sua potestate
an.	geau d morie.	traxet.
an.	an. De cancorū icu	an.
an.	fulminis cōburne.	an. ccc. lxxx.
an. ccc. l.	an. Bellum int hi	an. higucl morie.
an. Prim ^o aduen	gucl uictor fuit.	an.
tus germāliū. ap	an.	an.
dexterale adhi	an. ccc. lxxx.	an.
bernū.	Comitum mag	an.
an. Offa rex mer	nū fuit & mēdū	an.
corū. & morge	multa fecit.	an. Laudent morie.
tud. rex demē	Trifun fili regin	s fac bīu hail
corū. morte mo	monē.	minu morie.
riunt. & bellū	Fe griphūd fi	an.
nūd glann.	li cūcen dolosa	an.
an.	dispensatione a	an. ccc. xcc.
an. Caratauc rex	fratre suo eli red	an.
guenedoce ap	p mē uallū duo	an.
saxonū iugulac.	rū mēstū inē.	an.
an.	ficit. higucl	an.
an.	demonia mē	an.
an.	la triumphā	an. Nobis ep s
an.	uit. seman de	immutu reg
an.	ea expulit. cū	namē. An. An. lud gnoll
an. ccc. lx.	construone mag	an.
an.	na exerce fuit.	an. cccc. mēmm
an.	an.	mor. gueth
a n. Argen rex	an. higucl itū	cetū.
cereciāun		

Prepis manuscriptu o kráľovi Artušovi (Annales Cambriae, 10.st.)

maňuška - prstová, dlaňová, jedno aj dvojručná *bábka*; pozri *bábkové divadlo*

G. Volpato: Bábkové divadlo Punch a Judy (lept, 1770)

Manutius (Manuzio) Aldus - (†1515); taliansky renesančný *typograf* a *tlačiar* (1449-1515); tvorca kurzívnej podoby *antikvy* určenej pre *kníhtlač*; zásadne ovplyvnil dejiny *kníhtlače* a európskej vzdelanosti; pozri *minuskula*, *kurzíva*

http://en.wikipedia.org/wiki/Aldus_Manutius

[http://en.wikipedia.org/wiki/Fleuron_\(typography\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fleuron_(typography))

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Manutius.jpg>

<http://www.italnet.nd.edu/Dante/text/1502.venice.albus.html>

Kotva s delfínom (Matutinov signet, 16.st.)

Aldusov list alebo tiež Hedera (fleuron Matutinovej typografickej dielne)

manzarda - podľa francúzskeho staviteľa Mansarda (†1708)

1. *strecha manzardová*
2. podkrovná izba s jednou alebo dvoma zošikmenými stenami v hornej časti, pozri *interiér*
3. *baroková strecha veže* podobného tvaru

manzardová strecha - *strecha manzardová*

manželky božie - *božie manželky*

manželská vernosť - v stredovekej ikonografii: pes pri nohách ženy alebo na jej lone poukazuje na manželskú vernosť; ak je žena vdovou, pes poukazuje na jej *vernosť* manželovej pamiatke; rovnaký význam má pes v dvojportréte manželov

J. Luyken: Smrť Biance Rubea, ženy, ktorá sa sama pochovala zaživa pod náhrobným kameňom (rytina, 1699)

manželské štastie - pozri *kačica mandarínska, motýľ, straka, borovica (Biedermann)*

manželstvo - Nový biblický slovník: v judaizme *cudzoložstvo* a smilstvo predstavujú vzťahy, ktoré Písmo neuznáva, lebo ich neustanovil Boh; manželstvo sa považuje za prirodzený stav a v *Starom zákone* neexistuje výraz pre starého mládenca; *Nový zákon* pripúšťa, že pre zvláštne poslanie môže byť *celibát* kresťana Božou vôľou (*Matúš 19,10-12*; 1List Pavla Korint'anom 7,7-9), bežnejšie je však manželstvo a rodinný život (*Ján 2,1-11*; List Pavla Efezským 5,22-6,4; 1List Pavla Timotejovi 3,2; 4,3; 5,14); vyprávania o *Adamovi a Eve* majú zdôrazniť monogamnosť; napriek tomu polygamia jestvuje už od čias *Kainovho* potomka *Lámecha* (*Genezis 4,19*) a Písmo ju nezakazuje; Boh nechal na človeku, aby zo skúsenosti poznal, že pôvodná monogamia bola najlepšia; príbehy o *Abrahámovi*, *Gedeonovi*, *Dávidovi* a *Šalamúnovi* ukazujú, ako polygamia vedie k hriechu mužov a žiarlivosti a intrigám žien; ťažko povedať, nakoľko sa polygamia u Židov praktikovala, ale z ekonomických dôvodov vyplýva, že sa zrejme vyskytovala skôr u zámožných ľudí; rímsky historik *Josephus Flavius* uvádza, že *Herodes Veľký* mal deväť žien súčasne; aj dnes sa polygamia vyskytuje medzi Židmi v islamských krajinách; nakoľko bolo dôležité, aby deti niesli ďalej rodinné meno, bezdetná žena mohla manželovi dovoliť, aby mal deti s jej otrokyňou (príbeh manželstva *Sáry* a *Abraháma* a slúžky *Hagar*); Izraeliti sa mali ženiť so Židovkami; niekedy sa ženy kupovali ako hebrejské otrokyne (*Exodus 21,7-11*); všeobecne platilo, že pán domácnosti žil so všetkými svojimi otrokyňami; práva žien, najmä pokiaľ išlo o ich prepustenie, záviselo od toho, či bola prvá, druhá, alebo iba „vedľajšia žena“ pána domu (išlo o zvláštny status); muž si mohol vybrať ženu tiež z vojnových zajatkýň, ak nebola Palestínčankou (*Deuteronomium 20,14-18*; pozn. židovskú ženu nemohol vlastniť ako otrokyňu) a niektorí pisatelia tieto nepalestínske bývalé vojnové zajatkyne uznávajú ako normálne manželky, nie iba ako vedľajšie ženy; pokiaľ išlo o vedľajšie ženy mali nižšie postavenie ako manželky, ich deti mohli mať podiel na dedičstve otca, ale záviselo to iba od jeho dobrej vôle (*Genezis 25,6*); z historických prameňov sa zdá, že vedľajšia žena mohla slobodne opustiť svojho „manžela“ a že na ňom záležalo, či ju prehovorí na návrat domov (*Sudcovia 19,2-4*); *Dávid* aj *Šalamún* napodobňovali orientálnych monarchov a

mali veľa manželiek aj vedľajších žien (2 Samuleova 5,13; 1 Kráľov 11,3; Pieseň Šalamúnova 6,8); svadobné zvyky v Biblii sa sústreďujú na zasnuby a sobáš; na Blízkom východe sú zasnuby takmer rovnako záväzné ako samotný sobáš; v Písme sa snúbenka niekedy nazýva manželka a mala by dodržať sľub vernosti (Genezis 19,21; Deuteronomium 22,23; Matúš 1,18-20); analogicky zasnúbeného muža oslovovali manžel (Joel 1,8; Matúš 1,19); Biblia neobsahuje zákony pre zrušenie zasnúbenia, ale zákonník starobabylonského kráľa Chammurapiho (1792-1750 pr.Kr.) ustanovuje, že ak zruší snúbenec zasnúbenie, otec nevesty neodovzdá nevestin dar alebo budúci manžel zaplatí dvojnásobnú sumu daru; pravdepodobne jestvovali aj nejaké formálne vyhlásenia, ale forma ich zverejnenia závisela od ženicha (napr. Jozef, keď sa dozvedel o Máriinom tehotenstve a ešte nebol vyrozumený anjelom o zázraku počatia, chcel zrušiť zasnuby čo najdiskrétnejšie (Matúš 1,9); partnerku mladého muža zvyčajne vyberali jeho rodičia, ktorí aj zariadili svadbu; niekedy si ženich vybral nevestu sám a rodičia to dojednali; zriedka kedy sa niekto ženil proti vôli rodičov, ako to urobil Ezau (Genezis 26,34); niekedy sa dievčatá pýtali, či so sobášom súhlasí, ako v prípade Rebeky (Genezis 24,58); príležitostne hľadali rodičia ženicha pre svoju dcéru; výmena darov počas zasnub mala tri podoby; jednou bol dar ženicha rodine za zneuctenie dievča, čiže akási náhrada za nevestu; tento dar sa potvrdzoval zmluvou a spojil dve rodiny dohromady, ale nekupovala sa ním nevesta ako otrok; druhou formou bolo veno; bol to dar od rodičov nevesty, mohlo ním byť zariadenie, územie, služobníctvo, zvieratá ap.; treťou formou bol dar ženicha neveste; dával jej zvyčajne klenoty a šaty; v súčasnosti sú na Blízkom východe príspevky každej rodiny pevne stanovené písomnou zasnubnou zmluvou; svadobná ceremónia bola nevyhnutnou súčasťou verejného uznania sobáša; existoval celý súpis jednotlivých bodov obradu, hoci sa nie všetky splňovali; jedným z prvých boli patričné svadobné šaty nevesty, klenoty, zvláštny svadobný pás a závoj; ženicha mohla zdobiť čelenka; v kráľovských ale zrejme aj skromnejších sobášoch bývali družičky, v blízkosti ženicha bola skupina družbov, z ktorých ženichovi najbližší priateľ bol „správcom hostiny“ (Svadba v Káne Galilejskej, Ján 2,8); v podvečer svadobného dňa sa ženich a jeho priatelia vydali v sprievode do domu nevesty; tam sa mohla odbavovať svadobná hostina, ak si to niekedy vynútili okolnosti; (Genezis 29,22; Sudcov 14); možno však išlo o bežný zvyk, lebo podľa z podobenstva o desiatich družičkách/pannách (Panny múdre a panny nerozumné), ktoré uvádza Matúš (25,1-13) sa dá vyrozumiť, že ženich išiel do domu nevesty na hostinu; dalo by sa skôr čakať, že ženich odprevadil nevestu do svojho domu, alebo skôr do domu svojich rodičov, hoci o tom je poznámka iba v Žalmoch (45,15) v súvislosti s kráľovskou svadbou a snád' v Jánovi (2,9); sprievod sa uberal so spevom, hudbou a tancom (Jeremiáš 7,34; 1 Makabejských 9,39) a keď nastala tma, svietilo sa lampami (Matúš 25,7); svadobná slávnosť sa zvyčajne konala v dome ženicha a to často v noci (Matúš 22,13; 25,6); zúčastnilo sa jej veľa príbuzných a priateľov, takže často sa mohli minúť zásoby vína (Ján 2,3); na priebeh slávnosti dozeral správca alebo priateľ ženicha; odmietnuť pozvanie na svadobnú slávnosť sa rovnalo urážke (Matúš 22,11); za zvláštnych okolností mohla slávnosť prebiehať v dome nevesty; slávnostné zhromaždenie Krista a jeho svätých v nebi sa obrazne nazýva *svadba Baránkova* (Zjavenie 19,9); súčasťou svadobného obradu bolo zakrytie nevesty; v Starom zákone zakrýva muž ženu svojím plášťom, snád' na znamenie, že ju berie pod svoju ochranu (v beduínskych zvykoch ženich prikrýva nevestu zvláštnym plášťom a hlása: „od tejto chvíle ťa nesmie prikryť nikto iný než ja“, čo dáva gestu vlastnícky a nie ochranný význam); biblické odkazy naznačujú, že sa praktikoval druhý z týchto zvykov); svadobná hostina pokračovala požehnaním rodičov, sľubom vernosti a podpísaním svadobnej zmluvy, ktorú zostavoval ženichov otec; zvlášť sa pripravovala nevestina izba (hebr. huppá), pôvodne iba nebesá/baldachýn alebo stan (gréč. nymfón); výraz *huppá* sa dodnes medzi Židmi užíva a týka sa *baldachýnu*, pod ktorým ženich a nevesta počas obradu sedia alebo stoja; do nevestinej izby dcéru odprevadili jej rodičia (Genezis 29,23; Tóbit 7,16; 8,1); než sa manželia spolu milovali (židovský idiom „poznali“), oba sa pomodlili (Tóbit 8,4); ako dôkaz panenstva sa ukazovala krvou poškvrnená látka alebo košeľ (Deuteronomium 22,13-21); tento zvyk sa zachoval na niektorých miestach Blízkeho východu dodnes; svadobná slávnosť pokračovala celý týždeň (Genezis 29,27), niekedy až dva týždne, vyznačovali sa hudbou a žartami; jestvovali rôzne zákazy uzatvoriť manželstvo a ich podobný zoznam uvádza Levitikus (20,17-21) a Deuteronomium (27,20-23); biblisti sa domnievajú, že platil zákaz zobrať si druhú ženu počas života prvej alebo po smrti svojej manželky oženiť sa s inou ženou; príkaz, ktorý sa týkal manželkinej sestry (*levirátne manželstvo*) môže v Levitiku (18,18) znamenať, že si nesmel zobrať sestru svojej manželky počas jej života, ale mohol sa s ňou oženiť, keď jeho manželka zomrela; dôležité miesto mal v uzatváraní manželstva levirátny zákon (z lat. levir. – „manželov brat“); keď ženatý muž zomrel bez detí, čakalo sa, že sa jeho brat oženi s manželkou zosnulého; deti z tohto manželstva sa počítali ako deti prvého manžela, čo malo veľký význam pri dedičstve po zosnulom (dedičstvo sa netýkalo dcér, iba synov); zvyk levirátného

manželstva sa vyskytuje aj u iných národov ako u Židov; brat si nesmel zobrať bratovu manželku vtedy, ak ju pred svojou smrťou manžel prepustil alebo zostala opustená sama s deťmi počas jeho smrti (Ján Krstiteľ káral Herodesa Antipasa za to, že sa oženil s manželkou svojho žijúceho brata Herodesa Filipa (Matúš 14,3); v *Novom zákone* použili *saducejovia* levirátny zákon, aby predložili Ježišovi otázku, ako to bude pri všeobecnom *vzkriesení mŕtvych* (Matúš 22,23) v snahe zosmiešniť jeho učenie o zmŕtvychvstaní; Ježiš im odpovedá, že po vzkriesení už nebude manželstvo, lebo ľudstvo dosiahlo svoj cieľ; mojžišovský zákon pripúšťal rozvod pre „tvrdosť ľudských srdiec“; pri rozvode žena dostala rozlukový list a mohla sa znova vydať; dôvody rozluky (*Deuteronomium* 24,1-4) sú uvedené tak všeobecne, že neumožňujú presný výklad; naopak rozvod je zakázaný v dvoch situáciách: keď muž falošne obviní ženu z predmanželskej nevery a keď muž obcovoal s dievčaťom a jej otec ho prinútil, aby si ju zobral (*Deuteronomium* 22,28; *Exodus* 22,16); naopak rozvod sa vyžadoval, ak si navrátilci z babylonského exilu vzali pohanské ženy (*Ezdráš* 9-10), alebo sa niektorí muži odlúčili od svojich židovských žien a zobrali si pohanky (*Malachiáš* 2,10-16); Matúš (5,32; 19,3-12), Marek (10,2-12) a Lukáš (16,18) uvádzajú, že Ježiš považoval rozvod a nasledovný sobáš za cudzoložstvo, ale nehovorí, že človek nemôže rozdeliť to, čo Boh spojil; Matúš uvádza, že smilstvo je jediný dôvod, prečo manžel môže opustiť ženu; Marek a Lukáš také vymedzenie neuvádzajú; dôvod, prečo tento dodatok opomenuli, treba vidieť v tom, že žiadny Žid, Riman ani Grék nikdy nepochybovali, že k rozvodu môže dôjsť pre cudzoložstvo; Ježišove slová o cudzoložstve a smilstve niektorí vykladajú ako označenie predmanželskej nevery, ktorú manžel objaví po svadbe; iní sa domnievajú, že mal Ježiš na mysli vzťah uzatvorený v rámci zakázaných príbuzenských vzťahov; rímski katolíci sa držia výkladu, že Matúš (19,9) Ježišove slová vysvetľuje ako povolenie rozluky ale nie nový sobáš; niektorí bádatelia spochybňovali autenticnosť Mareka (10,12), lebo židovská žena nemohla bežne prepustiť svojho muža, ale mohla sa odvolať k súdu, ak s ňou manžel zle zaobchádzal, a ten muža prinútil, aby ženu prepustil z manželského zväzku; okrem toho, Ježiš myslel snáď myslel na grécky a rímsky zákon, keď žena mohla prepustiť svojho muža ako *Herodias*, manželka Herodesa Filipa, a rozviedla so svojim prvým manželom; protestanti aj katolíci sú presvedčení, že v 1. liste Pavla Korinským (7,10-16), uvádza apoštol ďalší dôvod na rozvod; keď sa jeden z pohanských partnerov obráti na kresťanstvo a jeho pohanský partner trvá na rozchode, môže kresťan z manželstva odísť, ba dokonca uzavrieť nový zväzok (tzv. pavlovské privilegium); v súčasnom modernom chaose okolo manželstva, rozvodov a opätovných sobášov je nútená cirkev pri jednaní s kajúcnyimi a obrátenými členmi brať situáciu taká, aká je a nové manželstvo neoznačuje za cudzoložstvo; *patrónkou* manželiek je *Katarína Alexandrijská*

-čínske manželstvo v súvislosti s heslom *keramický vankúš*: počas *dynastie Ming* domáci priestor v Číne bol rozdelený podľa pohlavia a spálňa bola miestom, kde ženy strávili väčšinu svojho času; štruktúra čínskeho domu sa riadila predstavami o riadnych spoločenských vzťahoch, ktoré vychádzali z *konfuciánske* ideológie; domáci priestor bol štruktúrovaný, aby sa uľahčilo hierarchické vzťahy založené na veku, stavu a pohlaví; pokiaľ išlo o každodenný život domácnosti, najdôležitejšie bolo dodržiavanie hranice medzi vnútorným a vonkajším priestorom, čomu sa venovala prísnosť a bdelosť; dievčatá vo veku nad desať nesmeli vyjsť von z hlavných dverí; chlapci vo veku nad desať nesmeli vstúpiť do centrálnych dverí; ženy (okrem čelade), dokonca aj najbližší príbuzní, nesmeli byť na návšteve dlhú dobu; čiastočne preto, aby sa zabránilo klebetám vedúcim k disharmónii v rodine, čiastočne aby sa nestali svedkami nemorálnosti alebo nestali sa sprostredkovateľmi krádeže; hoci je nemožné zistiť, do akej miery boli tieto princípy vynútené, tento ideál rodovej segregácie medzi „vnútornou“ (nei) a „vonkajšou“ (wai) sférou v rámci domu zabezpečil, že ženy málokedy opustili dom alebo vyšli pred dom; iba muži z rodiny mali voľný prístup do ženských komnát, keď išli v noci spať s manželkou alebo konkubínou; historička Sarah Handler naznačuje, že „rovnako ako písací stôl bol ústredným bodom mužovej pracovne, posteľ bola stredobodom ženskej spálne“; posteľ bola priestorom, v ktorom ženská spoločnosť alebo žena sama sedeli pri práci, jedli alebo sa venovali pokojnej činnosti, ako je čítanie, písanie, šitie alebo hre na hudobný nástroj; v bohatých rodinách posteľ tvorila súčasť vena nevesty a vozila sa po uliciach na ceste k domu ženicha za účelom preukázania rodiny bohatstva a majetku nevestinej rodiny; potom v novom domove ženy sa stala symbolom jej pozície manželky ako legítimnej partnerky muža; až potom prišli za ňou ostatné predmety tvoriace súčasť vena, ako prikrývky a závesy, ostatný nábytok, oblečenie a líčidlá; väčšinou sa jednalo o majetok ženy, ktorým bol vybavený jej priestor v domácnosti; zdá sa pravdepodobné, že keramický vankúš ako neoddeliteľná súčasť zariadenia posteľe, bol súčasťou vena; keramické vankúše boli súčasťou zariadenia spálne a tiež využívané ženami počas spánku; súčasná literatúra naznačuje, že tieto objekty presahovali funkciu podpory hlavy a boli dôležitým znakom životného štýlu vyššej triedy;

ale mohli tu byť ešte ďalšie dôležité faktory: podľa Gao Liana, čínskeho spisovateľa a encyklopedistu zo 16.st. a autora príručky „Zun sheng bajian“ (Osem pojednání o umení elegantného obývania), „použitie porcelánu má silu rozjasniť oči a je na prospech žiakov“; v tomto prípade sa verilo, že hmotné vlastnosti porcelánu majú zdravotný prínos pre keramické vankúše; podľa rovnakého zdroja porcelán mohol mať ešte ďalšie účinky na používateľov: vankúše z neho mali zabezpečiť čisté a elegantné sny; ich tvar a výzdoba, ktoré mali ovplyvňovať tieto sny a vôbec sféru hlavy, v blízkosti ktorej sa bezprostredne nachádzali, napovedali aj o ich konkrétnom poslaní: napr. tvar v postavičke chlapca prezrádza túžbu rodiny po narodení dediča

-v súvislosti s heslom *voľná láska*: na pred-perzskom Východe 6.st. manželstvo odmietali stúpenci *mazdizmu*, na Strednom východe 1.st. *eséni* (odmietali sex, manželstvo a otroctvo), v európskom stredoveku kresťanská sekta *adamitov* (odmietali manželstvo a pestovali nudizmus), *katarov*, *beghardov*, *lollardov* a *husitov* kritizovala manželstvo; ženy v nich mali nezvyčajnú rovnosť a samosprávu, obhajovali voľné sexuálne vzťahy pred celibátom; väčšina boľševikov verila, že sexuálne vzťahy boli mimo jurisdikciu štátu; história voľnej lásky je prepojená s históriou feminizmu; od konca 18.st. feministky, ako Marie Wollstonecraft, napadali inštitúciu manželstva a obhajovali jej zrušenie; podľa nich vydatá žena bola len manželkou a matkou, odopierala sa jej príležitosť usilovať o ďalšie poslanie; niekedy to bolo dané už legislatívne, ako napr. zákaz vydatým ženám a matkám venovať sa učiteľskej profesii; v roku 1855 obhajkyňa voľnej lásky Mary Gove Nichols (†1884) opísala manželstvo ako „zničenie ženy“ a vysvetľovala, že ženy sú právne aj verejnou mienkou považované za mužov majetok, takže bolo možné, aby ich tyranský manžel pripravil o všetky slobody (napr. zákon občas dovoľoval manželovi fyzicky usmerniť svoju manželku); obhajcovia voľnej lásky tvrdili, že mnoho detí sa rodí do nemilujúceho manželstva, ktoré nevzniklo výberom partnerov, a predsa deti narodené mimo manželstvo (t.j. z lásky a slobodným výberom) nemajú rovnaké práva ako deti takto zosobášených rodičov; zástancovia voľnej lásky sa usilovali, aby sex nebol len o rozmnožovaní, aby kontrola pôrodnosti antikoncepciou podporovala nezávislosť žien; sovietska vláda zrušila storočné cárskej predpisy o osobnom živote, ktorý zakazoval homosexualitu a robil problémy ženám, keď chceli dosiahnuť rozvod alebo žiť samostatne; avšak keď Stalin prevzal komunistickú stranu a začala sa realizovať spoločensky konzervatívna politika; homosexualita bola klasifikovaná ako duševná porucha a voľná láska bola ďalej demonizovaná; pozri *nahota*, *nudzismus*

-v súvislosti s heslom *voľná láska*: voľná láska bolo sociálne hnutie, ktoré odmietalo manželstvo, ktoré vnímalo ako formu sociálneho a finančného otroctva; počiatočným cieľom hnutia voľnej lásky bolo oddeliť štát od sexuálnych záležitostí, ako je manželstvo, antikoncepcia a cudzoložstvo; tvrdilo, že tieto otázky sú iba predmetom záujmu zúčastnených osôb; v tradícii voľnej lásky sa odráža veľa z liberálnej filozofie, ktorá sa usilovala o oslobodenie od štátnej regulácie a cirkevného zasahovania do osobných vzťahov; podľa tohto konceptu sú voľné vzťahy medzi dospelými legitímne a mali byť rešpektované všetkými tretími stranami, či ide o emocionálne alebo sexuálne vzťahy; navyše sa vyhlasovalo, že obe strany, muži i ženy, majú právo na sexuálnu rozkoš bez sociálnych alebo zákonných obmedzení, čo bola vo viktoriánskej dobe radikálna predstava; neskôr sa hnutie voľnej lásky začalo dávať do súvislosti s radikálnymi spoločenskými zmenami a bolo vnímané ako ako predzvesť nového antiautoritárskeho, antirepresívneho citenia; podľa dnešného stereotypu skôr meštiacki Američania chceli, aby domov bol miestom stability v neistom svete a k tomuto spôsobu myslenia patrí pevne definované roly pohlaví; to viedlo k reakcii v podobe hnutia voľnej lásky; kým spojenie voľná láska je v ľudových predstavách často spájané s promiskuitou, obzvlášť v odkaze na kontrakultúru 1960 až 1970, ktorá bola namierená proti zaužívanému spôsobu života a postojom, historicky hnutie voľnej lásky neobhajovalo promiskuitu partnerov a krátkodobé sexuálne vzťahy; skôr obhajovalo ich voľné uzatváranie, ktoré by nemalo byť upravované zákonom; pred termínom „radikálny sex“ bol uprednostňovaný výraz „slobodná láska“, osobitný záujem stúpencov voľnej lásky sa zameriaval na tie zákony, ktoré bránili nezosobášeným párom spoločný život, regulovali cudzoložstvo a rozvod, rovnako ako vek pohlavnej dospelosti, antikoncepciu, *homosexualitu*, potraty a niekedy aj prostitúciu, aj keď nie všetci zástancovia voľnej lásky sa zhodovali na týchto otázkach; . obhajcovia individuálnych práv v manželstve vyjadrovali tiež znepokojenie, že napríklad niektoré jurisdikcie nerozpoznávajú manželské znásilnenie

pozri *myrta*, *granátové jablko*, *pes*, *korytnačka*, *motýľ*, *kačica*; *prsteň*, *d'atle*, *marhuľa*, *pomaranč*; *Hymen* (Zamarovský); *bohovia manželstva*: *Demeter*, *Héra*, *Juno*, *Afrodita*; *Xochiquetzal*, *Mokoš/Mokoša*; *Thor/Tor*; *jablko*; *Asmodej*, *levirát*; *borovica*, *brečtan*, *slivkový kvet*, *veniec z*

halúzok granátovníka, granátové jablčko, granátovník; myrta, broskyňa, marhuľa, lastovička, holubica, straka, kačica, motýľ, pes, borovica (Biedermann); drop (Becker); obriezka (Heriban); diamant (Týden); flammeum; nevera; pôrod; snubný prsteň, Valentín, adamiti 1; symboly číselné: 6; Svadba v Káne Galilejskej; svadba, feng-chuang; Malachiáš; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; adamiti; rozvod

http://en.wikipedia.org/wiki/William_Hogarth

J. Saenredam podľa H. Goltziusa; Manželstvu založenému na potešení predsedá Amor (1600)

J. Saenredam podľa H. Goltziusa: Manželstvu založenému na imaní predsedá diabol (1600)

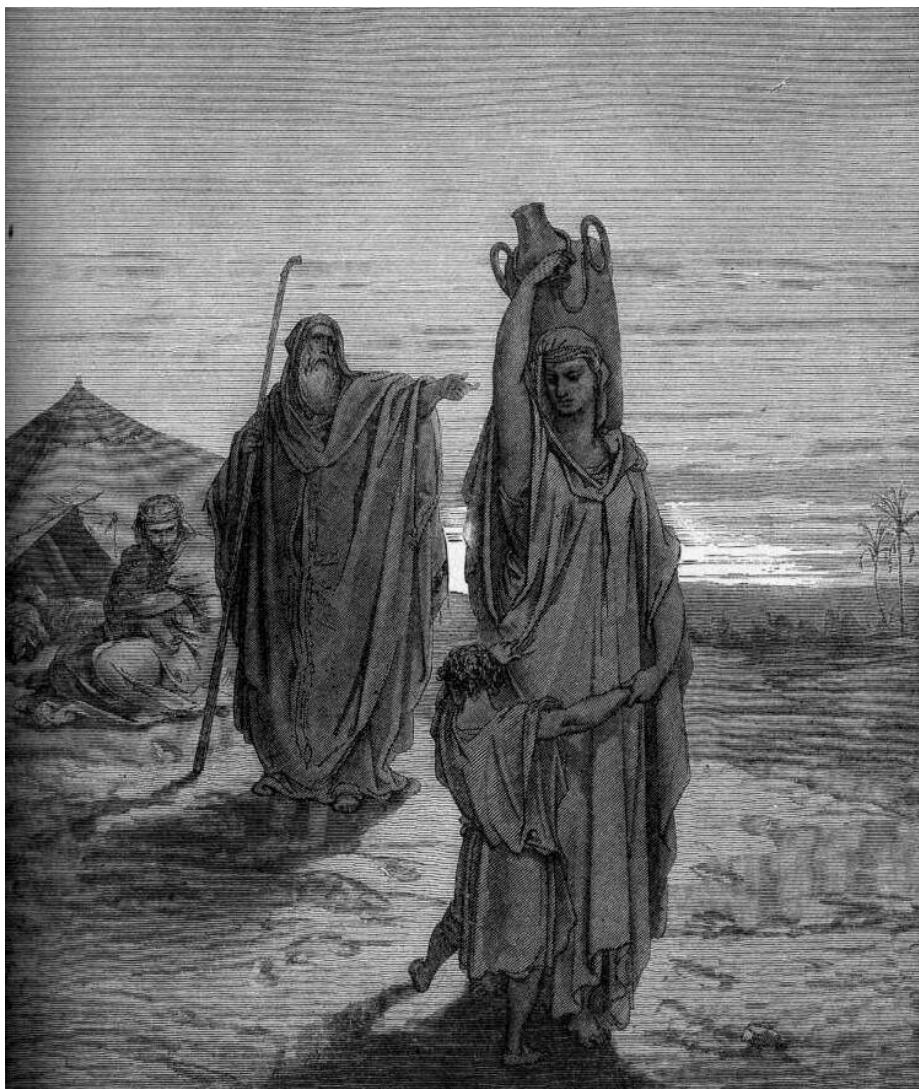
T. van Thulden: Harmónia a Manželstvo (17.st.)

J. J. Horemans I: Manželská zmluva (18.st.)

P. A. Novelli: Manželstvo (perokresba zo série Sedem sviatostí, 1779)

G. Doré: Prepustenie Hagar (drevoryt, 1866)

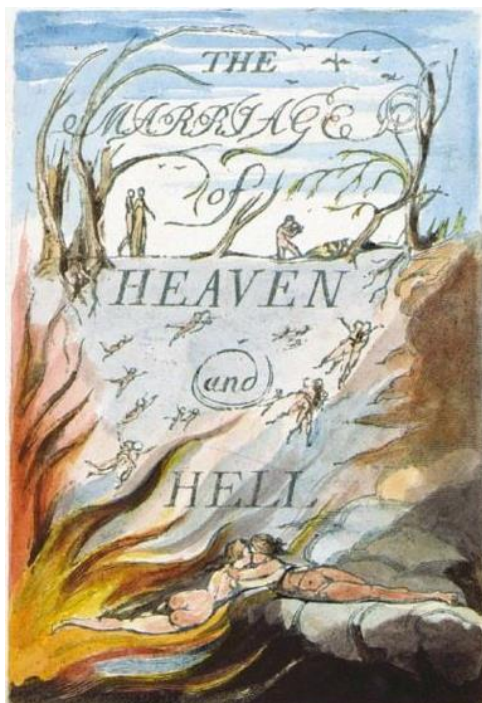
Manželstvo Adama a Evy - pozri *Adam a Eva*

Manželstvo, nebo a peklo - angl. *The Marriage of Heaven and Hell*; kniha anglického básnika a grafika W. Blakea; jedná sa o sériu textov písaných v imitácii biblických prorociev (pozri *osobná mytológia*), ale vyjadrujúcich Blakeovu vlastnú, intenzívne osobnú, romantickú revolučnú vieru; rovnako ako jeho ostatné knihy, to bola vydávaná ako tlačené listy z *leptaných* dosiek obsahujúcich prózu, poéziu a ilustrácie; dosky potom koloroval spolu s manželkou Katarínou; práca bola zložená medzi 1790 a 1793, v období radikálneho podnecovania a politických konfliktov bezprostredne po *Veľkej francúzskej revolúcii*; pozri *W. Blake*

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Marriage_of_Heaven_and_Hell

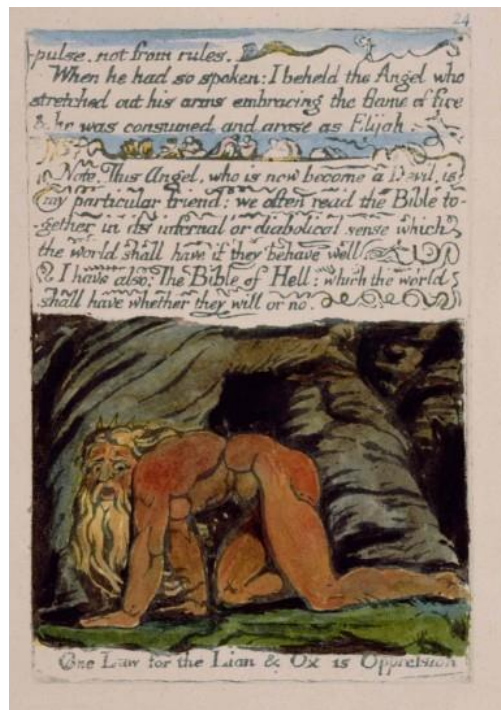
http://de.wikipedia.org/wiki/The_Marriage_of_Heaven_and_Hell

<https://ebooks.adelaide.edu.au/b/blake/william/marriage/>

W. Blake: Frontispice Manželstvo, nebo a peklo (1790)

W. Blake: Nabuchodonozor II

W. Blake: Príslovia pekla

W. Blake:

Manželstvo Panny Márie/Sobáš Panny Márie/Zasnúbenie Márie s Jozefom - pozri *Panna Mária*, sv. Jozef;
svadba, sobáš

<https://art.famsf.org/ventura-salimbeni/marriage-virgin-19861328>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurf, H. Schedel: Sobáš Panny Márie (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

A. Dürer: Manželstvo Panny Márie (drevoryt zo série Zo života Panny Márie, 1505)

Giovannino de' Grassi: Manželstvo panny Márie (16.st.)

R. Fiorentino: Sobáš Panny Márie (1523)

P. Berruguete: Manželstvo Panny Márie (Retablo de Santa María, 1517)

F. de Llanos: Manželstvo Panny Márie (1516)

A. Cano: Sobáš Márie a Jozefa (17.st.)

L. Giordano: Svadba Panny Márie (1688)

Taliansky maliar zo 17. storočia: Zasnúbenie Márie s Jozefom (tuha, 17.st.)

P. P. Rubens: Sobáš Panny Márie (1620-1630)

manželstvo polygamné - pozri *drop* (Becker); *polygamia*

manželstvo v umení -

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Marriage_in_art

Maorovia - pozri *kauri-kopál*, *poi*; *Nový Zéland*